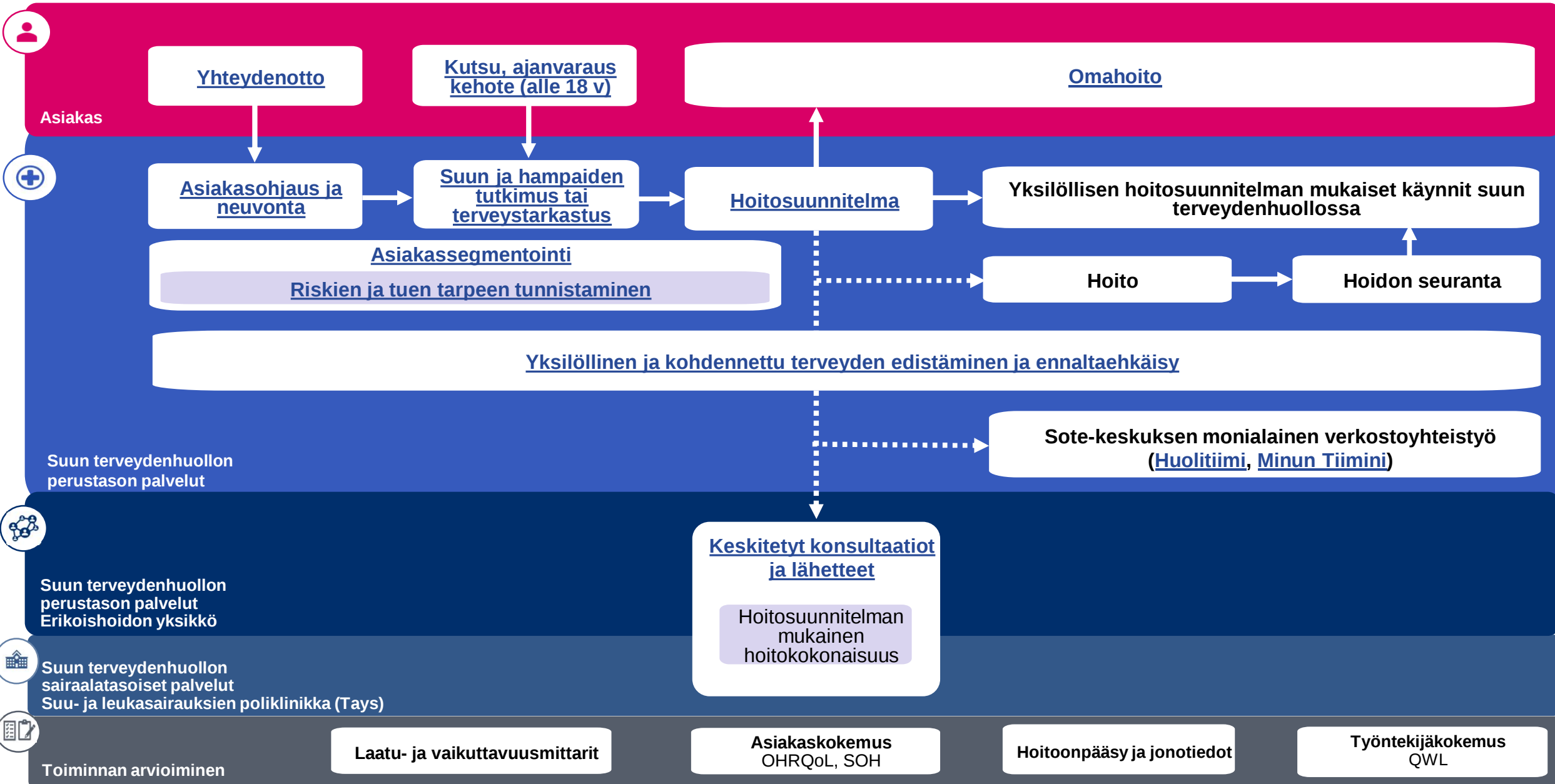

Suun terveydenhuollon asiakasohjaus

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Yhteydenotto suun terveydenhuoltoon

- Asiakas voi ohjautua suun terveydenhuoltoon:
  - Sähköisten kanavien kautta
  - Puhelinpalvelun kautta
  - Saapumalla paikan päälle
  - Muun sote-ammattilaisen lähettämänä
- Asiakkaalla on mahdollisuus saada neuvontaa myös sähköisesti [Chatbot-palvelun](#) kautta

Chatbot

- Pirhan verkkosivuilla toimiva Chatbot-palvelu (Pirbotti) tarjoaa asiakkaalle yleistä ohjeistusta ja neuvontaa, sekä ohjaa luotettavan tiedon äärelle esim. Käypä Hoito-suosituksen mukaiset omahoito-ohjeet
- Botin kautta ei ole mahdollista tehdä suun terveydenhuollon hoidontarpeen arviointia
- Ei vaadi tunnistautumista

Asiakasohjaus ja neuvonta

Asiakasohjaus

- Sisältää suun terveydenhuollon ammattihenkilön tekemän hoidon tarpeen arvioinnin puhelimesta tai vastaanotolla
- Kts. [Hoituessa](#) olevat materiaalit suun kiireellinen ja kiireetön HTA

Neuvonta

- Yleistasoista opastusta, ei sisällä hoidontarpeen arviota
  - Esim. ajanvaraukseen tai omahoitoon liittyvää yleistä neuvontaa
- Ohjataan asiakas luotettavan tiedon pariin
  - [Chatbot-palvelu](#)
  - [Omaolon hyvinvointivalmennukset](#)
  - [Hyvinvointia elintavoilla, elintapatarjotin](#)
- Terveyskylä
  - [Tietovaranto, talot](#)
  - [Mielenterveystalo](#)
  - [Itsehoito-ohjelmat](#)

Hoituki

- Hoituki tarjoaa sote-ammattilaisille työkaluja muun muassa yhtenäiseen hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointiin.
- Tavoitteena on, että kaikki arjessa olennainen tieto löytyy ajantasaisesti ja helposti päivitettävänä yhdestä paikasta ja oikean kontekstin alta.

Asetuksen mukaiset suun terveystarkastukset

Alle kouluikäisten terveystarkastukset*

- 1-vuotiaana (neuvolasta ohjeistus varata ryhmäkäynti tai VideoVisitin välityksellä tapahtuva vastaanotto hammashoitajalle**)
- 3- vuotiaana (kirjallinen kehote varata aika hammashoitajan** terveystarkastukseen)
- 5-vuotiaana (kirjallinen kehote varata aika hammashoitajan** tarkastukseen)

Koululaisten tarkastukset*

- 1-luokkalaiset
  - 5-luokkalaiset
  - 8- luokkalaiset
- } Pop up -koululla tai kutsu hoitolaan,
jossa monihuonemallin hyödyntäminen
mahdollisuuksien mukaan
- Lisäksi 17-vuotiaille kirjallinen info hoidon muuttumisesta maksulliseksi 18-vuotiaana

*Lisäksi yksilöllisen tarkastus/ tutkimusvälin mukaiset käynnit

**Tarkastuksen suorittaa täydennyskoulutuksen suorittanut preventiohammashoitaja, jolla on lisäksi käytännön kokemusta lasten tarkastuksista.

Asiakasohjaus ja neuvonta

- Asiakasohjaus sisältää hoidon tarpeen arvioinnin
  - Sähköisten kanavien kautta, esim. Omaolon suun oirearvio
  - Puhelimessa
  - Vastaanotolla
- Ammattilaisilla käytössä yhtenäiset kriteerit kiireettömän ja kiireellisen hoidon tarpeen arvioinnin suhteen
  - Kts Hoituen taulukot
  - [Kiireellinen hoidon tarpeen arviointi](#)
  - [Kiireetön hoidon tarpeen arviointi](#)
- Neuvonnalla tarkoitetaan yleistasoista neuvontaa, joka ei sisällä hoidon tarpeen arviota
  - Esim. omahoitoon liittyvä neuvonta
  - Ohjataan asiakas luotettavan tiedon pariin
    - [Chatbot-palvelu](#)
  - Omaolon hyvinvointivalmennukset
  - Hyvinvointia elintavoilla, elintapatarjotin
  - Terveyskylä
    - Tietovaranto, talot
    - Mielenterveystalo
    - Itsehoito-ohjelmat

Suun ja hampaiden tutkimus tai terveystarkastus

Esihaastattelu

- Sairaudet ja lääkitykset
- Aiemmat leikkaukset
- Leukojen alueelle kohdistunut sädehoito
- Aiempi hammashoito
- [Omahoito](#)
- Diabetespotilaan hoitotasapaino, HbA1c ”pitkäsokeri”
- Arvioidaan hoidossa tarvittavan ab-profylaksian tarve
- Asiakkaan näkemys omasta toimintakyvystään ja omahoidon tuen tarpeesta

Kliininen tutkimus

- Hampaisto
  - karies
  - kuluneisuus: eroosio, attritio, abraasio, abfraktiot
- Parodontium
- Limakalvot, kieli, suunpohja
  - Purulistat poskissa, kielen reunan painaumat
- Purentaelimistö
  - Alaleuan liikkeet ja leukanivelten toiminta
    - Suun avausrajoitukset
    - Niveläännet
  - Lihas- ja nivelpalpaatiot
- Tarvittavat kuvantamistutkimukset

Hoitosuunnitelma

- Diagnoosi, käytetään ICD-10-koodeja
- [Omahoitosuunnitelma](#)
- Kariuksen pysäytysoidon suunnitelma
- Korjaavan hoidon suunnitelma
- Ylläpitohoitosuunnitelma, tutkimus- ja/tai ylläpitohoitovälin määrittely
- Työnjaon suunnitelma: HH, SHG, HML, EHL, mitä kukin tekee ja milloin

Omahoito

- Hampaiden huolellinen harjaus fluorihammastahnaa käyttäen kahdesti päivässä ja hammasvälien puhdistus yläkouluikäisestä alkaen (erityishuomio puhkeaviin hampaisiin sekä kohtiin, joissa alkavia kariesvaurioita)
- Tarvittaessa lisäfluoridi omahoitoon yksilöllisen suunnitelman mukaan esimerkiksi suurentamalla hammastahnan käyttömäärää tai -tiheyttä tai ottamalla käyttöön fluoritabletit, -huuhteet tai -geelin.
- Säännöllinen ateriaritmi, jossa terveelliset ateriat ja välipalat
  - [Ks. Pirkanmaan alueellisen ravitsemussuunnitelman 2011 päivitys](#)
- Napostelun, happamien ruokien ja juomien runsaan ja usein toistuvan käytön rajoittaminen
- Janojuomana vesi
- Ksylitolituotteiden käyttö ainakin kolmen ruokailukerran päätteeksi (yhteensä ≥ 5 g/päivä)
- Nikotiinittomuus

Riskitekijät ja herätteet

- [Paikalliset ja yleiset suun sairauksien riskitekijät](#)
- Herätteet:
  - Asiakkaalta puuttuu kokonaishoidon suunnitelma viimeisen kolmen vuoden ajalta
  - Aiemmat kirjauksista nousevat asiat esim. runsaasti päivystyskäyntejä, hoitajakso jäänyt kesken, hoitosuunnitelman puuttuminen, lapsilla ja nuorilla asetuksen mukaiset terveystarkastukset eivät toteutuneet, perumattomat poisjäännit
    - [Ppt-asiakkaan ja monipalveluasiakkaan tunnistaminen](#)
    - [Käynneiltä pois jääneiden lasten ja nuorten tuen tarpeen selvittäminen](#)
  - [Taloudelliset ongelmat](#)
  - Läheisten huoli
- **Tuen tarvetta arvioidaan jokaisessa asiakkaan kontaktissa sote-palveluihin**

Käynneiltä poisjääneiden lasten ja nuorten tuen tarpeen selvittäminen

- Valtioneuvoston asetus (338/2011, 5 §) velvoittaa selvittämään määräaikaista terveystarkastuksista pois jäävien tuen tarvetta.
- Alaikäisen huoltajaan pyritään olemaan yhteydessä puhelimitse poisjäännin yhteydessä ja selvittämään poisjäännin syyt.
  - Kehote varata aika terveystarkastukseen lähetetään kahdesti, tämän jälkeen lähetetään vastaanottoaika saatteen kera.
  - Terveystarkastuksista tai tutkimuksista poisjääville lähetetään uusi vastaanottoaika kerran, mikäli huoltaja tavoitetaan ja kahdesti, mikäli huoltajaa ei tavoiteta.
  - Korjaavan hoidon käynniltä poisjääneille lähetetään uusi vastaanottoaika kerran.
- Mikäli huoltajaa ei tavoiteta ja lapsella tai nuorella on toistuvia poisjääntejä, ollaan ensin yhteydessä neuvolaan / kouluterveydenhuoltoon ja selvitetään onko lapsi/ nuori näiden palveluiden piirissä ja ovatko yhteystiedot ajan tasalla.
- Tarvittaessa kartoitetaan perheen moniammatillisen tuen tarvetta
  - [Perhe- tai sosiaalipalvelujen palveluohjaus](#) on ensisijainen yhteistyötaho (matalan kynnyksen tuki), johon voi olla yhteydessä alaikäisen tai hänen vanhempansa kanssa
  - Mikäli tämä ei ole mahdollista, on velvollisuus tehdä [lastensuojeluilmoitus](#) vaitiolovelvollisuuden estämättä.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen palveluohjaus

- Perhe- tai sosiaalipalvelujen palveluohjaus usein ensisijainen yhteistyötaho (matalan kynnyksen tuki)
- Ensisijaista on ottaa yhteyttä lapsen asuinkunnan sosiaalitoimeen yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa ([yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi](#))
- Esimerkkejä sosiaalihuollon palvelutarpeesta:
  - Lapsi jää pois yleisanestesiahoidon jälkeisestä kontrollista tai sen jälkeen sovituista kontroleista, eikä vanhempia yrityksistä huolimatta tavoiteta
  - Puutteet huolenpidossa esimerkiksi arjen tukiverkon puutteen, taloudellisen tilanteen tai vanhemman päihde- ja mielenterveysongelmien vuoksi
  - Vieraskielisten ja maahanmuuttajien tuki
- Mikäli sosiaalihuoltoon ei voida ottaa yhteyttä yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa, on velvollisuus tehdä [lastensuojeluilmoitus](#)

Lastensuojeluilmoitus

- Mikäli sosiaalihuoltoon ei voida ottaa yhteyttä yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa, on velvollisuus tehdä [lastensuojeluilmoitus](#).
- Lastensuojeluasian vireille laittamisessa on aina pyrittävä yhteistyöhön lapsen ja vanhempien kanssa. Ilmoitus voidaan tehdä vaitiolovelvollisuuden estämättä.
- Jos et ole varma pitäisikö lastensuojeluilmoitus tehdä, **kysy neuvoa sosiaalityöntekijältä kertomatta lapsen henkilöllisyyttä**
- [Miten teen lastensuojeluilmoituksen?](#)
- Mikäli lapsen terveys, kasvu tai kehitys vaativat erityistä seurantaan kasvuympäristön haasteiden vuoksi (lasta ei esimerkiksi saada tarvittavaan yleisanestesiahammashoitoon), voidaan lapsesta tehdä lähete [Tays:in sosiaalipediatrian poliklinikalle](#)

Paikalliset ja yleiset suusairauksien riskitekijät

- PUFA-fisteli, absessi, pulpatulehdus, karieksen aiheuttamat lohkeamat
- Vähentynyt syljeneritys (esim. lääkitysten ja sairauksien vuoksi)
- Riittämätön suun ja hampaiden puhdistus
- Paljastuneet hammaskaulat
- Erosiiviset muutokset
- Runsas hoitohistoria, korjaava hoito, proteettiset ratkaisut
- Hampaiston ja leukojen alueelle kohdistunut sädehoito
- Suun terveyteen vaikuttava pitkäaikaissairaus
- Tupakka- ja nikotiinituotteiden tai päihteiden käyttö
- Alkoholin riskikäyttö
- Fluorihammastahnan riittämätön käyttö (alle 2x/vrk)
- Sokeripitoisten tuotteiden runsas ja tiheään toistuva käyttö
- Suuhengitys
- Fyysisen tai psyykkisen toimintakyvyn heikkeneminen
- Epäsäännölliset tai päivystysluontoiset käynnit suun terveydenhuollossa
- Purentatoiminnan heikkeneminen
- Hammashoitopelko
- Napostelu
- Sosioekonomiset tekijät (esim. koulutustaso, kulttuuritausta tai työtilanne)
- Ympäri vuorokautinen laitoshoido

Taloudelliset ongelmat

- Kun potilaalla/perheellä on taloudellisia ongelmia, sote-ammattilaiset ovat velvollisia ohjaamaan asiakasta tarkistuttamaan oikeutensa perustoimeentulotukeen suoraan Kelasta. [Toimeentulotuki | Henkilöasiakkaat | Kela](#)
- Asiakkaan on mahdollista hakea hyvinvointialueelta myös harkinnanvaraista eli täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, joka perustuu sosiaalialan ammattilaisen arvioon asiakkaan/perheen yksilöllisestä tilanteesta.
  - [Linkki Pirhan täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemukseen](#)
- Oman talouden suunnitteluun ja esimerkiksi velkojen järjestelyyn on saatavissa tukea mm. Talousneuvolasta (otetaanko Pirkanmaalla käyttöön?), Fyrkkaa & Fiilistä ryhmävalmennuksesta, sekä Talous- ja velkaneuvonnasta. Näihin voidaan olla yhteydessä suoraan siltä taholta, jolla asiakas jo asioi

Episodiasiakkaan tunnistaminen

- Episodiasiakkuus on lyhyt asiakkuus, jolla on selkeä alku ja loppu (esim. asiakas, joka tulee suun tutkimukseen hoitosuunnitelmassa määriteltynä ajankohtana ja hoidon toteutus on selkeä)
- Painopisteenä hoidon nopea saatavuus (sähköisten kanavien kautta)
- Episodiasiakkaista tunnistetaan
  - Asiakkaat, joilla on terveystarpeita → [riskiasiakkaat](#)
  - Asiakkaat, joilla episodin taustalla on laaja-alaisempi hoidon tarve tai havaitaan terveyteen tai toimintakykyyn liittyviä haasteita → [paljon palveluita tarvitseva asiakas](#) tai [monipalveluasiakas](#)

Riskiasiakkaan tunnistaminen

- Riskiasiakkailla on havaittavissa terveyteen liittyviä riskejä, mitkä ovat korjattavissa tai ennaltaehkäistävissä elämäntapamuutoksilla.
- Asiakkailta kartoitetaan terveyteen liittyviä tietoja, joiden perusteella saadaan tietoon, jos asiakas kuuluu riskiryhmään ja hyötyisi elämäntapamuutoksesta.
- Erityisen tärkeää huomioida ammattilaisen antama **varhainen tuki** esim. omahoitoon tai ravitsemustottumuksiin liittyen

Paljon palveluja tarvitsevan asiakkaan ja monipalveluasiakkaan tunnistaminen

- Pitkääaikaisen hoidon tai palvelun tarpeessa olevat (esim. pitkäaikaissairaus)
  - Suun terveydenhuollon palveluiden runsas, etenkin päivystysluontoinen käyttö
  - Ei voimassaolevaa hoitosuunnitelmaa
  - Huoli terveydestä tai elintavoista
    - Omahoito puutteellista
    - Päihteiden riskikäyttöä
  - Arjen ja toimintakyvyn haasteet
- **Painopisteenä hoidon jatkuvuus sekä hoitosuunnitelman mukainen hoito**
- **Tuen ja monialaisen yhteistyötarpeen arviointi ja käynnistäminen**

Tuen ja monialaisen yhteistyön tarpeen tunnistaminen

- Monialaisen tuen tarpeessa olevan potilaan tunnistamisessa keskeistä on potilaan oma kokemus ja kertomus, joka edellyttää ammattilaiselta kuuntelua ja avointa kohtaamista (kts. [Pirhan monialaisen yhteistyön opas](#))
- Potilaan tuen tarvetta arvioidaan jokaisessa suun terveydenhuollon kontaktissa
  - [Kts. Riskitekijöiden ja tuen tarpeen tunnistaminen](#)
- Selvitä ja kysy, mitkä ovat ne ongelmat mihin potilas kokee tarvitsevänsä apua
  - Tärkeää selvittää potilaan kokonaistilanne -> potilas oikeiden palveluiden piiriin
  - [Motivoiva haastattelu](#) avointen kysymysten avulla. Voit hyödyntää keskustelussa myös [apukysymyksiä monipalveluasiakkaan tunnistamiseen](#)
  - [Omasuuntima](#)
  - Konsultoi tarvittaessa muita sote-ammattilaisia (kts. [Tarkemmat ohjeet konsultointiin](#))
- Selvitä myös mahdollisten muiden perheenjäsenten suun terveyden tilanne ja varaa tarvittaessa ajat suun terveydenhuoltoon
- Kun tunnistat monialaisen yhteistyön tarpeen, kokoa [Minun tiimini](#) asiakasta tukemaan/ auttamaan
- [Käypä hoito- suositus: Monisairas potilas](#)
- [Monisairaahan potilaan hoitoketju](#)

Minun tiimini –toimintamalli

- Minun tiimini- huolitiimi (alle 18-vuotiaat perheineen)
- **Minun tiimini (aikuiset)**
- Minun tiimini- verkostoon kuuluvat suun terveydenhuollon ammattilaiset kokoavat asiakkaan suostumuksella hänen tarpeidensa mukaisen joukon ammattilaisia, jotka etsivät yhdessä ratkaisuja asiakkaan haasteisiin
- Tiimin tavoitteena on tarjota asiakkaan tuen tarpeen mukainen, riittävä ja oikea-aikainen tuki systeemistä työtettä hyödyntäen
- Kts. Tarkempi kuvaus [Innokylästä](#)

Apukysymykset monipalveluasiakkaan tunnistamiseen

- Miten olet jaksanut eri ympäristöissä; kotona, arjen askareissa, töissä, opinnoissa...?
- Millainen mielialasi on ollut viime aikoina?
- Käytätkö nikotiinituotteita ja/tai muita päihteitä?
- Miten olet nukkunut, levännyt ja syönyt viime aikoina?
- Miten pärjääät sairauden kanssa?
- Onko itselläsi tai läheisilläsi huolia ja/tai kuormitusta elämässä, kuten taloudelliset huolet?
- Mihin kaipaisit tukea tai muutosta?
- Koetko saavasi riittävästi tukea esim. lähipiiriltäsi, kun sitä tarvitset?
- Koetko yksinäisyyttä?

Moniammatilliset tiimit ja konsultaatio

- Tärkeää tunnistaa:
  - keskeiset yhteistyötahot
  - monialainen verkosto sekä
  - [monialaisen yhteistyön mallit](#)
- [Kts. Moniammatilliset yhteistyö- ja konsultaativäylät](#)

Asiakassegmentointi

- Segmentoinnilla tarkoitetaan asiakkaiden ryhmittelyä **samankaltaisen palvelutarpeen perusteella**
  - Esim. episodiasiakkaat, terveyshyötyasiakkaat, ppt-asiakkaat ja monipalveluasiakkaat
- Segmentointi alkaa jo hoidontarpeen arvioinnin yhteydessä ja tarkentuu tulevilla käynneillä
- Olennaista on tunnistaa ja ennakoida
  - Suunnittelematon, lisääntyvä tai runsas palveluntarve
  - Terveystilaan liittyvät haasteet ja riskit
  - Toimintakykyyn liittyvät haasteet ja riskit
  - Haavoittuvassa elämäntilanteessa olevat asiakkaat
  - Poikkeuksellinen palveluntarve
- Segmentoinnin tarkoituksena on kohdentaa käytettävissä olevat resurssit paremmin eri asiakasryhmille sekä suunnittelemalla kullekin asiakassegmentille mahdollisimman toimiva ja vaikuttava palvelujen kokonaisuus– kaikki eivät tarvitse samanlaisia palveluita tai yhtä paljon tukea
- Segmentit eivät välttämättä ole toisiaan poissulkevia ja voivat olla pysyviä tai muuntuvia

Terveyden edistäminen ja ennaltaehkäisy

- Terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämisen tuki, DIY (do it yourself)
- Pyritään vaikuttamaan terveyseroja kaventavasti
- Keinoina:
  - Omahoidon ohjaus ja tuki
    - [Omahoitosuunnitelma](#)
  - [Elintapaohjaus](#)
  - Ehkäisevä päihdetyö
    - [Tupakoinnin ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi otto](#)
    - [Alkoholin käytön puheeksi otto](#)
  - [Hammashoitopelon hoito](#)
  - [Varhainen tuki](#)
  - Osallisuuden edistäminen
- Välineinä:
  - [Motivoiva haastattelu](#)
  - Moniammatillinen yhteistyö
  - Sähköiset palvelut
  - Teematilaisuudet
  - Järjestöyhteistyö
    - Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (esim. urheiluseurat, seurakunnat, potilasjärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt)

Keskitetyt konsultaatiot ja lähetteet

- Konsultaatiot ja lähetteet viedään keskitetysti klinisen erikoishoidon (KIRH), suukirurgian (KIRH) ja vuokrasuukirurgien (KIRV) kirjoille. Kirjautumalla Citrix-etätyöpöydän kautta Lifecareen
- Kts. [ohje lähettämiseen ja konsultointiin](#)
  - Ensisijaisesti konsultoidaan Erikoishoidon yksikön erikoishammaslääkärää
  - Mikäli [lähetekriteerit](#) Erikoishoidon yksikköön eivät täyty, voi tarvittaessa konsultoida alueensa lasten hammashoitoon perehtynyttä hammaslääkärää perustasolla
- Varmista seuraavat asiat ennen konsultointia tai lähettämistä:
  - Perustasolla toteutettavissa oleva hoito, tuen tarpeen arviointi sekä ennaltaehkäisy on järjestetty
  - Asiakas on antanut luvan konsultointiin tai häntä on informoitu lähetteen tekemisestä sekä siitä, minne lähete tehdään
  - Potilaan osoitetiedot ja puhelinnumero ovat ajan tasalla

Huolitiimi

Tavoitteet:

- Vastata lainsäädännön (338/2011, 5 §) veloitteeseen määräaikaista terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen määrittämisestä
- Kartoittaa jo varhaisessa vaiheessa lapsen ja perheen tuen tarve mikäli havaitaan tekijöitä jotka voivat vaarantaa lapsen tervettä kasvua, terveyttä ja hyvinvointia
- Reagoidaan viiveettä suunhoidon tuen tarpeeseen ja sovitaan verkostoyhteistyössä moniammatillista tukea lapselle ja perheelle (Perhekeskustoiminta)

Toiminta vastaanotolla :

- Huolitiimi poimii aktiivisesti, yhteistyössä suun terveydenhuollon muiden toimijoiden kanssa ne perheet joiden voimavarat eivät riitä arkipäivän rutiinien ja lapsen terveyden, suun terveyden kannalta tärkeiden toimien suorittamiseen
- Kontaktoidaan lapsen huoltajaa ja kutsutaan lapsi huoltajineen huolivastaanotolle
- Tehdään perheen tuen tarpeen kartoitus ja lupa keskusteluun muiden ammattilaisten kanssa (Kanta-suostumus)
- Sovitaan tarvittaessa moniammatillinen ”huolipalaveri” perheiden tueksi
- Sovitaan muutokset ja seuranta suunhoidon osalta , muut ammattilaiset sopivat perheen tukitoimet omalta osaltaan

Viitekehys: systeeminen, monialainen työote

Työväline: motivoivan haastattelun menetelmä

Omahoitosuunnitelma

- Potilaalle laaditaan yksilöllinen omahoitosuunnitelma, joka ohjaa [omahoidon keinoin](#) kohti yhdessä asetettuja tavoitteita
- Käytössä oleva [lomake](#) ohjaa potilaan kanssa käytävää keskustelua, joka toteutetaan [motivoivan haastattelun keinoin](#) huomioiden potilaan voimavarat
- Potilaan kanssa käydään läpi suun terveyden nykytila, siihen vaikuttavat tekijät, omahoito ja tuen tarve
- Tupakkatuotteiden puheeksi otto ([5 A:n malli](#)), kannustetaan lopettamaan ja tarvittaessa autetaan lopettamisessa (tehdään vieroitus suunnitelma). Käytä hyväksi [tupakasta vieroituksen neuvontakorttia](#) ja [-toimintamallia](#)
- Kirjataan tupakkatuotteiden määrä ja kesto, [HSI \(Heaviness of Smoking Index\)](#)
- Diabetespotilailta kirjataan tuorein pitkäsookeri-arvo (HbA1c)
- Suunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään tarvittaessa

Elintapaohjaus

- Suun omahoito ja terveyttä edistävä ravitseminen
  - Ateriakerrat, ravinnon laatu (vaikutus syljen eritykseen, eroosio, sokeripitoisten tuotteiden määrän ja käyttökertojen määrän rajoittaminen), xylitolin käyttö
  - Ateriarytmin ja ravitsemustottumusten selvittämisessä voi käyttää haastattelun tukena esimerkiksi [D2D-ruokavaliokyselyä](#) ja/ tai [elintapaohjaustarjottimen](#) (mielenterveysasiakkaan ravitseminen) materiaalia soveltuvien osien
- [Elintapaohjauksen palvelutarjotin](#)
- Verkkovalmennukset
- Kampanjat, teemapäivät ja tapahtumat
- [Omahoitosuunnitelma](#)

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön puheeksiotto ([5A:n malli](#))

- **Kysy nikotiinituotteiden käytöstä**, jos potilastiedoissa ei ole asiasta mainintaa. Nikotiinituotteiden käytöstä tulee kysyä vähintään kerran vuodessa, ja samalla on syytä keskustella tupakoinnin lopettamisesta. [Motivoivan keskustelun](#) voi aloittaa näin:
  - ”Onko nikotiinituotteista keskusteltu aiemmalla käynnillä?”
  - Kysy mitä nikotiinituotteita asiakas käyttää, kuinka paljon vuorokaudessa ja miten pitkään käyttö on kestänyt?
- **Kerro ja tue, miksi lopettaminen olisi tärkeää**
  - [Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito, Käypä hoito -suositus](#)
- **Arvioi lopettamishalukkuutta** ja sovi lopettamisyrityksestä
  - ”Mitä ajattelet nikotiinituotteiden käytöstäsi?” ”Mitä ajatuksia sinulla on lopettamisesta?”
- **Kannusta, kehoita ja avusta lopettamisyritystä**
  - Käytä hyväksi [tupakasta vieroituksen neuvontakorttia](#) ja [-toimintamallia](#)
  - Kerro, että olet apuna ja tukena – nyt ja tulevaisuudessa. Arvioi lääkehoidon tarve ja keskustele siitä, ohjaa lopettamisryhmään ja/tai sähköiseen tukeen esim. www.stumppi.fi ja/tai mobiilisovellukset
- **Järjestä tarpeenmukainen seuranta**
- Kirjaa ja tilastoi tekemäsi työ: [Päihteiden käytön ja mini-intervention kirjaaminen \(THL\)](#)

Alkoholien riskikäytön puheeksi otto

- Alkoholista keskusteltaessa on tärkeää luoda keskustelulle avoin ja kiireetön ilmapiiri. Ole kannustava, kuunteleva ja rauhallinen
- Alkoholien puheeksi otto alkaa alkoholien käytön kartoituksella. Parhaiten se selviää kysymällä tai käyttämällä [AUDIT-testiä](#). Kartoitus tehdään neutraalisti ja asiakkaalla on lupa kieltäytyä siitä
- Voit kysyä esimerkiksi:
  - ”Kertoisitko alkoholinkäytöstäsi”
  - ”Haluatko tietää, miten alkoholinkäyttösi vaikuttaa esimerkiksi sinun terveyteesi”
- Tuo esille, ettei saatu informaatio vaikuta asiakkaan saamiin hoitoihin tai sosiaaliin.
- Toteuta lyhytneuvonta (mini-interventio) aina kun huomaat asiakkaan alkoholinkäytön olevan riskikäyttöä. [Tästä lisätietoa lyhytneuvonnan toteuttamisesta ja riskikäytön rajoista \(Alkoholiongelmaisen hoito, Käypä hoito –suositus\)](#)
- Kirjaa ja tilastoi tekemäsi työ: [Päihteiden käytön ja mini-intervention kirjaaminen \(THL\)](#)

Hammashoitopelon hoito

- Pelon hoito alkaa sen mittaamisesta
- Vaikutetaan pelon eri komponentteihin
  - Emotionaalinen
  - Tiedollinen
  - Käytös
  - Fysiologia
- Hoidon kulmakivinä
  - Luottamuksen rakentaminen
  - Kontrollin tunteen luominen

Varhainen tuki

- Varhaisella tuella tarkoitetaan matalan kynnyksen palveluja, joiden lähtökohtana on
  - terveyden edistäminen
  - ennaltaehkäisy
  - voimavaralähtöisyys ja
  - [tuentarpeen tunnistaminen](#)
- **Tuen tarvetta arvioidaan jokaisessa sote-keskuksessa tapahtuvassa kohtaamisessa**

Mittarit, arviointi ja seuranta 1/2

PROM-mittarit (PatientReportedOutcomeMeasure) = potilaan raportoimat vaikutukset

- Koettu suun terveys (SOH=subjective oral health)
- Elämänlaatu (OHRQOL=oral health related quality of life)
- PROMIS (kivun voimakkuus, kivun häiritsevä vaikutus, unihäiriöt, pelko/panikkiin ja ahdistus)

PREM-mittarit (PatienttReportedExperienceMeasure)= asiakaskokemus

- NPS (Net Promoter Score) suositteluindeksi; joka kuvaa sitä kuinka todennäköisesti asiakkaat suosittelisivat yritystä, tuotetta tai palvelua ystävilleen tai kollegoilleen. NPS-luku voi olla mitä tahansa lukujen -100 – 100 välillä. Mitä korkeampi lukema on, sitä useampi asiakas kertoo suosittelevansa palvelua.

Mittarit, arviointi ja seuranta 2/2

Kliiniset mittarit

- VPI% (indeksihampaat) ja BOP%
- CPI
- DT
- Tutkimusväli ja siinä pysyminen
- Hammashoitopelko
  - Liikennevalomittari: suuri, kohtalainen ja vähäinen/ ei ollenkaan

Palvelujen käyttö ja ammattilaisen raportoimat muut sovitut mittarit

- Suun th peittävyys (toteutuneet hoitosuhteet)
- Asiakasryhmät ja näihin liittyvät käyntimäärät (esim. huolipotilaat, asiakassegmentit (Suuntima), ennalta ehkäisevän hh:n käynnit)
- Konsultaatioiden ja läheteiden määrät
- Hampaiden harjaus päivittäin